

Ewa Badyda, Lucyna Warda-Radys

Uniwersytet Gdański

Santo Subito, Bimberro Grande i Pico de Waszczykowski (2017 m) – wykreowany w przestrzeni Internetu fikcyjny kraj San Escobar (wpływ kontekstu na strukturę pojęcia)

Streszczenie

Dnia 10 stycznia 2017 roku polski minister spraw zagranicznych podczas briefingu w czasie wizyty w USA w związku ze szczytem ONZ odbywającym się w Nowym Jorku powiedział, że nawiązał dyplomatyczne stosunki z położonym na Karaibach państwem o nazwie San Escobar. Następnego dnia wyjaśnił, że była to pomyłka językowa, ale jego słowa zdołały już wyzwolić ogromną aktywność językową internautów i wywołały ciąg wydarzeń komunikacyjnych, które ostatecznie doprowadziły do uformowania (zarówno na poziomie ogólnym, jak i na większym poziomie konkretyzacji) w przestrzeni Internetu całego pojęcia – fikcyjnego kraju. W artykule autorki omawiają wpływ kontekstu na strukturę tego żartobliwego pojęcia. Chodzi tu o kontekst, w jakim osadzona była wypowiedź inicjująca kreowanie nowego fikcyjnego kraju. Ponadto zwracają uwagę na ogólny kontekst sytuacyjny (w tym kontekst medium), bezpośredni i niebezpośredni kontekst tekstowy oraz kontekst kulturowo-poznawczy.

Słowa kluczowe: akt komunikacji, komunikacja w Internecie, kontekst, San Escobar.

Santo Subito, Bimberro Grande and Pico de Waszczykowski (2017 m) – a fictional country of San Escobar created in the Internet space (the impact of the context on the concept's structure)

Abstract

On 10th January 2017, during a visit to the USA related to the UN summit in New York, Polish Minister of Foreign Affairs informed in a briefing that he had established diplomatic relations with a country in the Caribbean named San Escobar. The next day he explained that it had been a linguistic mistake, but his words have already managed to liberate a huge linguistic activity of Internet users and trigger a series of communication events that eventually led to the formation (both at general and at more substantive level) of the concept in the Internet space – a fictional country. In the article the authors discuss the impact of the context on the structure of this playful notion. This is the context in which the statement that initiated the creation of a new fictional country was set up. The authors draw attention to the general situational context (including the context of the medium), the direct and indirect textual context, and the cognitive and cultural context.

Key words: act of communication, communication on the internet, context, San Escobar.

Powszechnie wiadomo, że aby nastąpił akt komunikacji, musi zaistnieć kilka elementów. Dwa nadrzędne jego składniki to *nadawca* i *odbiorca*, którzy komunikują się ze sobą, używając znanego obu stronom systemu znaków (*kodu*). Za jego pomocą uczestnicy aktu komunikacji budują *komunikat* (o określonej treści i formie), który odnosi się do jakiegoś obiektu w rzeczywistości (*kontekstu*). Żeby zakodowany komunikat mógł dotrzeć od nadawcy do odbiorcy, musi pomiędzy nimi zaistnieć ostatni z elementów aktu komunikacji: *kontakt* – bezpośredni lub pośredni związek¹. Kontakt bezpośredni (*face to face*) oczywiście nie zawsze był możliwy, więc ludzie od najdawniejszych czasów dążyli do wynalezienia jakiegoś medium, które by im umożliwiała związek niebezpośredni. Obecnie najpopularniejszym środkiem, który pozwala na taki kontakt, jest Internet. W Internecie zarówno tworzy się teksty, jak i prowadzi dialogi, a powszechność użycia tego medium przyczyniła się do znaczących zmian w zakresie relacji pomiędzy poszczególnymi elementami aktu komunikacji i „do wykształcenia nowych praktyk komunikacyjnych oraz zmienił[a] dotychczasowy sposób istnienia tekstu”². Bez możliwości, jakie przyniosła komunikacja internetowa, nie byłoby możliwe wykreowanie, będącego przedmiotem zainteresowania w tym artykule, szeroko rozpoznawalnego pojęcia – fikcyjnego kraju San Escobar.

Rozważania są próbą odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób na początku 2017 roku doszło do ukształtowania się w przestrzeni Internetu struktury tego pojęcia. Pragniemy przy tym wziąć pod uwagę jeden z aspektów zjawiska, a mianowicie wpływ kontekstu na strukturę pojęcia San Escobar. Chodzi tu o kontekst, w jakim osadzona była wypowiedź inicjująca ciąg wydarzeń komunikacyjnych, które ostatecznie doprowadziły do wykreowania nieistniejącego realnie kraju. Kontekst rozumiemy, podobnie jak Jolanta Maćkiewicz³, szeroko – jako wszelkie otoczenie tekstu-komunikatu: ogólny kontekst sytuacyjny (w tym kontekst medium jako szczególna jego odmiana), kontekst kulturowo-poznawczy, „bezpośrednie otoczenie znakowe komunikatu”⁴ i „rozmaite relacje między danym tekstem a innymi tekstami”⁵.

¹ Jest to klasyczny (strukturalistyczny) model aktu komunikacji zaproponowany jako rozwinięcie teorii Bühlera przez R. Jakobsona, *Poetyka w świetle językoznawstwa*, „Pamiętnik Literacki” 1960, z. 2, s. 431–473.

² E. Żebrowska, *Tekst w komunikacji zapośredniczonej komputerowo*, „Lingwistyka Stosowana” 2012, nr 5, s. 145. Zob. też. M. Szpunar, *Rozważania na temat komunikacji internetowej* [w:] *Teksty kultury – oblicza komunikacji w XXI wieku*, red. J. Mazur, M. Rzeszutko-Iwan, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2006, s. 219–231; M. Szpunar, *Komunikacja CMC i jej wpływ na procesy komunikacyjne* [w:] *Teorie komunikacji i mediów*, red. M. Graszewicz, J. Jastrzębski, Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, Wrocław 2009, s. 293–304.

³ Zob. J. Maćkiewicz, *Jak można badać komunikację medialną? – perspektywa odbiorcy*, „Studia Medioznawcze” 2016, nr 2, s. 32–34.

⁴ *Ibidem*, s. 32.

⁵ *Ibidem*, s. 33.

Ogólny kontekst sytuacyjny (miejsce, czas, okoliczności)

Impulsem wywołującym ciąg wydarzeń komunikacyjnych, który w krótkim czasie⁶ doprowadził do wykreowania w przestrzeni internetowej fikcyjnego kraju San Escobar, było jedno wyrażenie wypowiedziane nieopatrnie przez osobę pełniącą ważną funkcję w państwie, ministra spraw zagranicznych Witolda Waszczykowskiego. Znalazło się ono w wypowiedzi szefa polskiej dyplomacji, który w zarejestrowanym i wyemitowanym przez Polsat News 10 stycznia 2017 roku krótkim wywiadzie na temat szczytu ONZ w Nowym Jorku powiedział: „Mamy okazję do prawie 20 spotkań z różnymi ministrami. Z niektórymi, jak np. na Karaibach, po raz pierwszy chyba w historii naszej dyplomacji. Na przykład z takimi krajami jak San Escobar albo Belize. Każdy z tych krajów to jest jeden głos w Zgromadzeniu Ogólnym ONZ”⁷. Przejęzyczenie ministra (tak jego pomyłkę po kilku godzinach wyjaśniła na Twitterze rzecznik MSZ, Joanna Wajda)⁸ błyskawicznie zostało nagłośnione w mediach (m.in. na internetowych portalach informacyjnych) i wywołało ogromny oddźwięk w środowisku użytkowników Internetu. O skali zainteresowania wydarzeniem może świadczyć to, że jeszcze tego samego dnia tylko na Twitterze zamieszczono tysiące krótkich wiadomości sygnowanych nazwą San Escobar, a do rana kolejnego dnia zobaczyło je już ponad dwa miliony ludzi⁹.

Kontekst medium

Tak szeroki zasięg i szybki obieg społeczny wiadomości o wydarzeniu, które miało miejsce na drugiej półkuli (minister Waszczykowski rozmawiał z dziennikarzami w Nowym Jorku), nie byłby możliwy bez Internetu. Dzięki temu medium doniesienie o wypadce szefa polskiej dyplomacji błyskawicznie mogło dotrzeć do ogromnej liczby odbiorców. Informacja o przejęzyczeniu ministra, jak wspomniano, stała się też bodźcem uruchamiającym błyskawicznie dalszy ciąg wydarzeń komunikacyjnych – dynamiczną reakcję użytkowników Sieci. Było to możliwe dzięki kolejnej (obok szerokiego zasięgu) właściwości współczesnej komunikacji językowej w Internecie – dialogowości¹⁰.

⁶ Zasadnicze intensywne działania komunikacyjne, które doprowadziły do wypełnienia struktury pojęcia, trwały około tygodnia.

⁷ <http://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2017-01-10/san-escobar-wpadka-ministra-waszczykowskiego-mowi-o-spotkaniu-z-ministrem-nieistniejacego-panstwa/> (dostęp: 20.04.2017). Feralny wywiad w Nowym Jorku przeprowadzili dziennikarze ze stacji Polsat News i o godz. 13.06 podali tę informację na stronie internetowej.

⁸ Urzędniczka wyjaśniła też, że dyplomata miał na myśli rozmowę z przedstawicielami San Cristobal y Nievis (jest to hiszpańska nazwa kraju leżącego w basenie Morza Karaibskiego – Saint Kitts i Nevis).

⁹ Podajemy za: <http://wyborcza.pl/7,75398,21230101,san-escobar-jest-juz-wszedzie-o-nowym-sojuszniku-polski-od.html> (dostęp: 20.04.2017).

¹⁰ Jak zauważa J. Grzenia: „Internet jest jedynym medium mającym charakter narzędzia komunikacji, inne media są jedynie środkami przekazu, to znaczy, że przekazują informację jednostronnie, w związku z tym nikt nie oczekuje reakcji, a tym samym nie nastawia się na dialog”, w: *idem, Komunikacja językowa w Internecie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 98.

Ponieważ komunikacja sieciowa nie ma dziś charakteru jednostronnego, jej uczestnicy mogli nie tylko dokonać recepcji i indywidualnej interpretacji wiadomości medialnej, ale także stać się aktywnymi użytkownikami tekstu (nawigatorami¹¹ poszukującymi interesujących ich informacji dodatkowych) oraz *wreaderami*¹², nadawcami komentującymi wydarzenie (wpadkę ministra) zarówno bezpośrednio pod informacją o nim, jak i na innych stronach internetowych specjalnie w tym celu utworzonych. To drugie było możliwe głównie dzięki serwisom w szczególności sposób rozwijającym charakterystyczną dla dzisiejszych mediów kulturę uczestnictwa¹³ – zachęcającym użytkowników do aktywności w Sieci i umożliwiającym im tę aktywność przez udostępnianie przestrzeni do zamieszczania różnego rodzaju materiałów. Wpadkę ministra szeroko (najczęściej w sposób żartobliwo-satyryczny) komentowano przede wszystkim w największych serwisach społecznościowych: ogólnych takich jak Facebook (tu powstało nawet kilka profili „San Escobar”¹⁴ z kilkuset tysiącami polubień), Instagram czy Twitter (tu np. zawiązała się inicjatywa powołująca Demokratyczną Republikę San Escobar z dziennikiem „San Escobar Times”¹⁵) oraz związanych z dziennikarstwem obywatelskim (np. wykop.pl¹⁶, salon24.pl¹⁷). Różnego rodzaju materiały filmowe udostępniano również w serwisie YouTube, a opatrzone krótkimi dowcipnymi komentarzami zdjęcia w popularnej witrynie z treściami humorystycznymi demotywatory.pl¹⁸.

Dzięki możliwościom komunikacji w Internecie wiadomość medialna o wypadce W. Waszczykowskiemu mogła zatem uruchomić nie tylko mniej lub bardziej aktywne działania odbiorcze, lecz także wielopoziomowe, dynamicznie siępiętrzające się i zawężające działania odbiorczo-nadawcze. Z czasem odbiorca, by stać się nadawcą, musiał bowiem odebrać komunikat funkcjonujący już na kilku poziomach: prymarnym, który stanowiła wypowiedź szefa polskiej dyplomacji, i nadbudowanych nad nim poziomach wypowiedzi innych uczestników wydarzenia komunikacyjnego. Dowcipne komentowanie przejęzyczenia ministra stało się bowiem rodzajem uruchamiającej kreatywność internautów zabawy i zaczęło ewoluować od mówienia o samej wypadce ministra w stronę wykorzystywania jej do komentowania różnych obszarów polskiej rzeczywistości politycznej, społeczno-obyczajowej i kulturowej. Ta interakcyjna zabawa polegała na wypełnianiu przez użytkowników Internetu „pustej” przestrzeni fikcyjnego

¹¹ Tak rolę odbiorcy w warunkach nowych mediów określa B. Witosz, *Lingwistyczne koncepcje tekstu wobec wyzwań komunikacji wirtualnej* [w:] *Tekst (w) sieci*, 1. *Tekst. Język. Gatunki*, red. D. Ulicka, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009, s. 23–24.

¹² *Wreader* to kontaminacja angielskich wyrazów *writer* ‘piszący’ i *reader* ‘czytający’, zob. Szpunar, *Nowe media a paradygmat kultury uczestnictwa* [w:] *Teorie komunikacji i mediów 2*, red. M. Graszewicz, J. Jastrzębski, Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, Wrocław, 2010, s. 256.

¹³ Por. Szpunar, *Nowe media...*, *op. cit.*

¹⁴ Np. <https://www.facebook.com/sanescobarcountry/>; <https://www.facebook.com/SanEscobarPolska/> (dostęp: 20.04.2017).

¹⁵ <https://twitter.com/sanescobartimes> (dostęp: 20.04.2017).

¹⁶ <https://www.wykop.pl/tag/sanescobar/> (dostęp: 20.04.2017).

¹⁷ <http://www.salon24.pl/tag/324512,san-escobar> (dostęp: 20.04.2017).

¹⁸ <http://demotywatory.pl/szukaj?q=san+escobar> (dostęp: 20.04.2017).

San Escobar różnymi obiektami, które według nich do niej pasowały. Niektóre z działań internautów były spontaniczne, inne – wywoływane przez dziennikarzy i administratorów stron internetowych. Zachęcali oni do wyrażania swoich opinii na temat podstawowego wydarzenia lub rozbudowywania konkretnych pomysłów komentatorskich (stanowiących już poziom nadbudowany) innych uczestników aktu komunikacji¹⁹. Głównym źródłem informacji i impulsów twórczych istotnych dla uformowania i wypełnienia struktury wyobraźeniowej nowego bytu różnymi obiektami stał się kontekst kulturowo-poznawczy, sytuacyjny i językowy, w którym był osadzony prymarny komunikat – „akt nominacyjny” San Escobar.

Kontekst kulturowo-poznawczy

Stanowi go zderzenie informacji podanej przez nadawcę (ministra Waszczykowskiego) z pozajęzykowymi kompetencjami odbiorców. Szef polskiej dyplomacji po odbyciu licznych rozmów w trakcie szczytu ONZ z całym autorytetem i powagą pełnionego przez siebie urzędu powiedział o realnym nawiązaniu kontaktów z krajem, którego w rzeczywistości nie ma. Brak w podstawowym dla tego nadawcy zakresie odpowiedniej wiedzy o świecie (kompetencje pozajęzykowe odbiorców pozwoliły na stwierdzenie, że kraj o nazwie San Escobar nie tylko nie jest członkiem ONZ, lecz także nie figuruje na żadnej mapie), wydał się odbiorcom komiczny i stał się bodźcem, który zaktywizował w wyobraźni użytkowników Internetu obraz innych, wcześniej wykreowanych w różnych przestrzeniach, fikcyjnych krain. Sprzężenie pojęć „San Escobar” i „nibylandii” ujawniło się w różnorodnych odniesieniach intertekstualnych widocznych w prześmiewczych memach i w żartobliwo-satyrycznych komentarzach poświęconych wypowiedzi ministra Waszczykowskiego. W warstwie językowej skojarzenia te uzewnętrzniły się przez wykorzystanie przez internautów nazw fikcyjnych krain (znanych z popularnych w kulturze masowej książek i filmów) jako nazw kolejnych państw, z którymi polski dyplomata powinien nawiązać kontakty (np. *Narnia* z cyklu powieści dla dzieci C.S. Lewisa, *Śródziemie*, *Mordor* i *Gondor* z utworów J.R.R. Tolkiena, *Królestwo Genovii* – europejskie mikropaństwo z powieści M. Cabot *Pamiętnik księżniczki* czy *Imperium Galaktyczne* z „Gwiezdných wojen”²⁰) oraz jako

¹⁹ Np. na stronie <http://kontakt24.tvn24.pl/czas-na-nawiazanie-stosunkow-dyplomatycznych-z-szuflandia-internauci-o-wpadce-ministra-waszczykowski,1267,gt> (dostęp: 20.04.2017), pojawiło się wezwanie do interakcji dialogowej: „Internauci już dzielą się pomysłami, gdzie może leżeć tajemniczy San Escobar. Jedna z internautek napisała, że to „wspaniałe i piękne miejsce na emeryturę – podobnie do Nibylandii”, inna zaznacza, że „San Escobar może leżeć koło Hogwartu”. A jakie są Wasze propozycje? Dołączcie do naszego gorącego tematu i zostawcie komentarz!”

²⁰ *Ibidem*.

nazw państw sąsiadujących z San Escobar (*Westeros*²¹, *San Theodoros*²², *San Serriffe*²³). W warstwie wizualnej natomiast związki te uwidoczniły się włączeniu zdjęć ministra Waszczykowskiego i filmowych kadrów przedstawiających bohaterów reprezentujących „dyplomację” fikcyjnych krain, np. Iwa *Aslana* z Narnii i *Mrocznego Lorda Sithów* z Imperium Galaktycznego²⁴ czy *Albusa Dumbledore’a* z Hogwartu²⁵ (bohatera cyklu powieści J. Rowling o Harrym Potterze). Fikcyjność San Escobar znalazła więc oparcie w innych nieistniejących realnie, ale funkcjonujących w kulturze krainach, państwach, kontynentach, a nawet całych światach. San Escobar zaistniał jako żart, został przez Internautów „włączony” do grona innych nibylandii i mógł, jak one, ukonstytuować się w określonym kształcie.

Kontekst językowy

W tekście otaczającym wyrażenie San Escobar znalazły się dwa określenia, które wywarły zasadniczy wpływ na rozwój struktury nowego pojęcia i jej wypełnianie. Są to wyrazy: „kraj” i „Karaiby”. Polski dyplomata w swojej wypowiedzi włączył San Escobar do grona krajów położonych w basenie Morza Karaibskiego. Otworzył w ten sposób internautom drogę do wypełniania (a następnie stopniowego zagęszczania) struktury tego pojęcia podstawowymi elementami przynależnymi, zgodnie z ogólną wiedzą (kompetencjami pozajęzykowymi), każdemu bytowi państwowemu, takimi jak przestrzeń, mieszkańcy, ich język, historia, gospodarka, obyczaje, kultura itd. Użytkownicy Internetu (dzięki formule i możliwościom technicznym tego medium) mogli podjąć w interakcji różnorodne działania twórcze, wykorzystując znaki należące do różnych systemów semiotycznych. Zaprojektowali więc między innymi flagę (trzy poziome pasy – granatowy, biały i zielony – i czerwony trójkąt – z lewej strony – z żółtą gwiazdą) i godło kraju, wybrali jego patrona (św. Sebastiana), wskazali władze państwowe (prezydenta i niektórych ministrów) i osoby ważne w życiu społecznym i kulturalnym (np. piosenkarzy), zaproponowali hymn i walutę (*pablosy*), a także umieścili państwo na mapie świata (koło Meksyku) oraz zapełnili jego przestrzeń geograficzną różnego

²¹ Kraina wykreowana w amerykańskim serialu fantasy *Gra o tron* (stworzonym przez D. Benioffa i D.B. Weissa jako adaptacja sagi „Pieśń lodu i ognia” George’a R.R. Martina).

²² Nazwa fikcyjnego państwa w Ameryce Południowej, znana z komiksu o przygodach Tintina (jego autorem jest belgijski artysta Georges Remi).

²³ San Serriffe to państwo wymyślone 40 lat temu na potrzeby primaaprilisowego żartu przez Philipa Daviesa, wydawcę raportów specjalnych brytyjskiej gazety „The Guardian”, a wykreowane wspólnymi siłami członków redakcji tego dziennika. 1 kwietnia 1977 roku ukazał się kilkustronicowy dodatek do głównego wydania gazety poświęcony historii, ekonomii i polityce San Serriffe niby z okazji 10-lecia uzyskania przez to państwo niepodległości. Niektórzy czytelnicy dali się nabrać na ten żart, inni go rozpoznali i dalej kontynuowali zabawę, przysyłając np. listy z relacją z podróży do wymyślonego kraju czy powołując Klub Przyjaciół San Seriffe, https://en.wikipedia.org/wiki/San_Serriffe (dostęp: 20.04.2017).

²⁴ <http://party.pl/newsy/o-co-chodzi-z-san-escobar-wpadka-z-san-escobarem-skad-25831-r3/3/> (dostęp: 20.04.2017).

²⁵ <https://valconetti.files.wordpress.com/2017/01/c11bbvpxcao4ug.jpg> (dostęp: 20.04.2017).

typu „pamiątkowymi” nazwami topograficznymi. Informacje te były zbierane przez dziennikarzy i publikowane w serwisach internetowych, zostały też scalone w jeden komunikat (w formie, jaką mają artykuły przedstawiające inne, realnie istniejące państwa): w anglojęzycznej Wikipedii (strona ta została jednak szybko usunięta²⁶), w encyklopedii humoru *Nonsensopedia*²⁷ i w satyrycznych zbiorach *Muzeum IV RP*²⁸. Wszystkie te poczynania podsycaly zainteresowanie internautów kształtującym się pojęciem, zachęcały do poszukiwań innych efektów kreacji przestrzeni San Escobar i do dalszej zabawy – kolejnych satyrycznych działań nadawczych²⁹.

Za szczególnie ważny zarówno z perspektywy odbiorców, jak i nadawców uczestniczących w komunikacji internetowej punkt na drodze formowania (a zwłaszcza petryfikacji) pojęcia San Escobar należy uznać jeden z elementów struktury pojęcia wyznaczonej przez omawiany kontekst językowy. Chodzi tu o przygotowaną i opublikowaną na Facebooku mapę tego kraju (w Internecie krąży kilka jej różniących się szczegółami wersji). Jak podano w legendzie mapy, „[z]ostała [ona] opracowana na podstawie wpisów na stronie www.facebook.com/sanescobarcountry oraz tysięcy komentarzy napisanych przez jej użytkowników w dniach 10–16 stycznia 2017 roku”³⁰. Ma ona też bardzo ładną formę graficzną, bo w jej przygotowaniu wzięła udział zawodowa kartografka³¹. Mapa

²⁶ Dziś można tam jedynie przeczytać o okolicznościach powstania i kreowania fikcyjnego kraju, https://en.wikipedia.org/wiki/San_Escobar (dostęp: 20.04.2017).

²⁷ http://nonsensopedia.wikia.com/wiki/San_Escobar (dostęp: 20.04.2017).

²⁸ http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=San_Escobar (dostęp: 20.04.2017).

²⁹ Działania związane z San Escobar wyszły także poza ramy przestrzeni wirtualnej. Wykorzystały go bowiem firmy do zabiegów real-time marketingowych, np. serwis z tanimi biletami lotniczymi zaproponował połączenia z San Escobar, firma taksówkowa zaoferowała zniżkę na przejazd na lotnisko, a sieć telefonii komórkowej – roaming LTE. Rozgłos związany z fikcyjnym krajem wykorzystali też właściciele barów, restauracji, hoteli, biur podróży i handlowcy: przygotowali różnego rodzaju oferty i gadżety związane z nowo wykreowanym państwem. Do zabawy włączyli się z jednej strony jezuici, którzy na swojej oficjalnej stronie na Facebooku ogłędnie i delikatnie wspomnieli o istnieniu dawnej jezuickiej misji w San Escobar (i zamieścili jej zdjęcie), z drugiej politycy – którzy zdecydowanie ostrzej wykorzystali potencjał satyryczny nieistniejącego państwa powołanego przez przedstawiciela przeciwnej opcji politycznej, np. podczas akcji Komitetu Obrony Demokracji 1 IV 2017 r. w Bydgoszczy: „Przymierzysz Brochę, rzucisz szyszką do celu, szepniesz w ucho prezesa i napijesz się „Ziobroweczki”. W sobotę na bydgoskim Starym Rynku zostanie otwarty Honorowy Konsulat Republiki San Escobar”, <http://bydgoszcz.wyborcza.pl/bydgoszcz/7,48722,21571648,san-escobar-na-bydgoskim-starym-rynku-akcja-kod-u.htm> (dostęp: 20.04.2017). Niektórzy widzą jeszcze dalsze możliwości wykorzystania tego fenomenu do reklamy swoich usług i działalności, o czym świadczy to, że kilka firm (m.in. z branży odzieżowej, spożywczej, monopolowej i farmaceutycznej) złożyło w Urzędzie Patentowym RP wnioszek o rejestrację znaku towarowego *San Escobar*, <http://antyweb.pl/san-escobar-znak-towarowy/> (dostęp: 20.04.2017).

³⁰ Profil, na którym została opublikowana ta mapa, został założony przez Jarosława Kubiciego, malarza i grafika, dyrektora kreatywnego jednej z agencji reklamowych w Warszawie. Artysta podał też, że „[s]pecjalnie podziękowania za pomoc w realizacji tej mapy należą się pani Majce, zawodowej kartografce oraz panu Pawłowi Afeltowi, który przeanalizował tysiące [...] komentarzy i zbudował na ich podstawie model topograficzny i geodezyjny San Escobar oraz obliczył, że powierzchnia kraju wynosi 92 000 km kwadratowych”, <https://www.facebook.com/sanescobarcountry/> (dostęp: 20.04.2017).

³¹ *Ibidem*.

z jednej strony stała się niejako materialnym świadectwem istnienia kraju w określonym miejscu (o czym dalej) i kształcie, z drugiej zaś w sposób skondensowany i niezwykle atrakcyjny wizualnie przedstawiała dotychczasową bardzo dynamiczną działalność kreatywną internautów w tym zakresie (zawiera prawie trzysta onimów) oraz dała podstawy i inspiracje do dalszej zabawy rozwijającej strukturę pojęcia. Dzięki niej mogły bowiem powstać choćby relacje z podróży po San Escobar³² czy historie zmagani futbolistów tego kraju (wywodzących się z klubów znajdujących się w największych miastach) w drodze do Mistrzostw Świata w Meksyku w 1986 roku³³.

Ponieważ minister Waszczykowski, jak już wspomniano, umieścił San Escobar wśród państw położonych w basenie Morza Karaibskiego (wymienił go też w jednym ciągu z leżącym na półwyspie Jukatan, graniczącym z Meksykiem Belize), wywołał u internautów geopolityczno-kulturalne skojarzenia z kulturą latynoską i językiem hiszpańskim (nota bene jedynym realnie istniejącym krajem-sąsiadem San Escobar na opisanej mapie jest Meksyk). Te motywowane bezpośrednim kontekstem językowym asocjacje okazały się kolejnym ważnym bodźcem do rozwijania pojęcia – tym razem w zakresie zasobu obiektów i formy językowej służącej do ich nazywania. O skojarzeniach z kulturą hiszpańską i latynoamerykańską przekonuje między innymi umieszczenie w przestrzeni topograficznej San Escobar (na mapie i w memach) dość powszechnie znanych nazw hiszpańskich oraz południowoamerykańskich potraw (np. *Burrito Con Carne*³⁴, *Chilli con Carne*, *Chimichange*, *Enchilladas*, *Guacamole*, *Quesadillas*, *Santo Nachos*, *Tortilla*³⁵), trunków (np. *Metaxa*, *Rio Cerveza*, *Rio Mojito*), tytułów popularnych piosenek (np. *Asereje*, *Bamboleo*, *La Cucaracha*), nazwisk aktorów (np. Norteño Banderas, Guapo Bardem), piłkarzy (np. Ciudad del Chicharito³⁶, Arboleda³⁷, Azpilicueta i Arrubarrena³⁸; Maradona³⁹) czy śpiewaków i piosenkarzy (Carreras, Iglesias⁴⁰).

³² Np. <https://dobresklepymotocyklowe.pl/aktualnosci/455-motocyklem-po-san-escobar-relacja-z-wyprawy>; <http://www.motocyklicznie.pl/podroze/san-escobar-motocyklu/> (dostęp: 20.04.2017).

³³ <https://www.slideshare.net/KonradRyncarz/san-escobar-droga-do-meksyku> (dostęp: 20.04.2017).

³⁴ Przy podawaniu przykładów zachowano oryginalną pisownię. Jeśli nie podano inaczej, exempla pochodzą z mapy San Escobar dostępnej na stronie <http://bi.gazeta.pl/im/6/21264/m21264606,MAPA-SAN-ESCOBAR.png> (dostęp: 20.04.2017).

³⁵ Nazwa ta pojawiła się m.in. jako podpis w memie przedstawiającym tor wyścigowy w miejscowości *MACARENA DEL AMOL*, http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=Plik:San-Escobar_tor.jpg (dostęp: 20.04.2017).

³⁶ *Chicharito* – pseudonim meksykańskiego piłkarza grającego w jednym z niemieckich klubów.

³⁷ *Arboleda* – Kolumbijczyk, który z dwoma polskimi klubami piłkarskimi zdobył tytuł mistrza Polski.

³⁸ Piłkarze hiszpańscy.

³⁹ Nazwisko tego popularnego argentyńskiego futbolisty pojawiło się w memie przedstawiającym stadion piłkarski. Został on podpisany jako *Maradona / Estadio Nacional* [...]. Zob. http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=Plik:San_escobar_maradona.jpg (dostęp: 20.04.2017).

⁴⁰ Nazwisko i imię Julia Iglesiasa pojawiło się w memie przedstawiającym zieloną roślinę iglastą – rzekomo chronioną w San Escobar: *Iglesias/(JULIOAMANTUI PAPROTEA) / PLANTA PROTEGIDA IN SAN ESCOBAR*, zob. http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=Plik:-San_escobar_przyroda.jpg (dostęp: 20.04.2017).

form językowych nazywających obiekty (ludzi i miejsca) wypełniające strukturę San Escobar (zarówno w memach, jak i na mapie). Są to nazwy hiszpańskojęzyczne (niekiedy zapisywane zgodnie z polską fonetyką) lub na takie stylizowane przez przekształcenie postaci fonetycznej i/lub graficznej polskich wyrazów (wykorzystanie obcych polszczyźnie grafemów *ñ, v, q*; zastąpienie *k* przez *c* oraz *cz* przez *ch*; graficzne zaznaczanie akcentu (zapis z diakrytami *á, í, ó*), stosowanie *u* zamiast nieobecnego w hiszpańskim alfabecie *ł*, zamianę *z* na *s*, dodawanie *h* niemego i podwajanie spółgłosek) lub nadanie im hiszpańskich cech fleksyjnych (np. *-o, -e* jako wykładniki rodzaju męskiego, *-s* jako końcówka liczby mnogiej, rodzajniki *el, la, las, los*).

Swoisty kontekst o charakterze językowo-kulturowym wyznacza sama nazwa państwa – San Escobar, a konkretnie homonimiczność jednego z jej członów z nazwiskiem kolumbijskiego bossa narkotykowego, Pablo Escobara. Jego sylwetka stała się ostatnio dość szeroko znana dzięki dostępnemu w internetowej wypożyczalni Netflix serialowi *Narcos*. Pomyłkowa „transonimizacja” uruchomiła skojarzenia kształtującego się pojęcia z innymi tekstami kultury (serial filmowy) oraz z inną niż zbiór państw przestrzenią rzeczywistości (konkretna osoba i jej działalność). Sprzężenie to wzmocniło też powiązanie San Escobar z szeroko rozumianą kulturą hiszpańskojęzycznych (m.in. jak Kolumbia) krajów Ameryki Łacińskiej i uaktywniło nowe: z mafią (niekoniecznie kolumbijską) i przemysłem narkotykowym. Na bezpośrednie asocjacje filmowe wskazuje wykorzystywanie kadrów z serialu *Narcos* jako warstwy obrazowej memów dotyczących San Escobar (zob. np. niby-zwiastun nowego serialu *Jarcos*, na którym w miejscu twarzy aktora odtwarzającego rolę barona narkotykowego została wklejona twarz Jarosława Kaczyńskiego, a napis informuje: *Based on the true story of El Presidente of República Popular Democrática de San Escobar Jarcos Patorro*⁴¹ *bodaciously portrayed by Antonio Banderas*⁴²). O bezpośrednich skojarzeniach personalnych świadczy posługiwanie się autentycznym wizerunkiem (m.in. zdjęciami) Pabla Escobara (por. np. komentarz pisarza Jacka Dehnela umieszczony pod zdjęciem Pabla Escobara pochodzącym z kartoteki policyjnej: *Na zdjęciu – oficjalna fotografia prezydenta San Escobar, Cartela Narcos, w stroju orderowym. Ciekawostka: flaga San Escobar jest – co stanowiło niegdyś problemy w działaniach wojennych – zupełnie biała w o[d]cieniu Cocaine White*⁴³). Asocjacji z jego przestępczą działalnością dowodzi wykorzystywanie w memach zdjęć, na których pojawiają się narkotyki (np. fotografia przedstawiająca kreskę białego proszku na ciemnej powierzchni, prawdopodobnie stołu, i banknot dolarowy uformowany w rurkę z podpisem: *specjalność miejscowej kuchni – „Salad el Dolares”*⁴⁴) oraz umieszczenie na mapie fikcyjnego państwa nazw miejscowości kojarzących się z nimi (np. *Cartelo* < kartel (narkotykowy), *Marina*

⁴¹ Hiszp. *pato* ‘kaczor’.

⁴² http://x3.cdn03.imgwykop.pl/c3201142/comment_sdua1WVyWuYawebGQqXUGrcg8N4u-9Vpj.jpg (dostęp: 20.04.2017).

⁴³ <https://www.facebook.com/jacek.dehnel/posts/10154952849159914> (dostęp: 20.04.2017).

⁴⁴ http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=Plik:San_escobar_salata.jpg (dostęp: 20.04.2017).

Huana < marihuana) czy szerzej – z przemysłem i mafią⁴⁵ (np. *Contra Bandos*, *Pico de Vito Corleone*, *Sierra Corleone*⁴⁶).

Płaszczynę formalno-językową wielu spośród tych żartobliwo-satyrycznych działań w najogólniejszym zarysie wyznaczył kolejny element kontekstu – mechanizm pomyłki językowej popełnionej przez dyplomatę. Jak tłumaczono, było to przejęzyczenie, za które uważa się „błąd językowy polegający na przekręcaniu wyrazu lub na niewłaściwym jego użyciu przez nieuwagę” (por. SJP). Internauci zatem zaczęli dowcipnie „przekręcać” całą gamę polskich wyrazów (najczęściej poprzez stylizowanie ich na struktury hiszpańskojęzyczne, np. *La Gievo Nuente* < Giewont, *Vasch Chico Ski* < Waszczykowski, *San Kinarty* < sanki i narty, *La Tryna*) oraz używać wyrazów i wyrażań (polskich, polskich przekształconych i obcych) w nowych, nietypowych dla nich funkcjach (np. *Santo Subito* to nazwa stolicy kraju, a *Habemus Papam* to patron jednego z kościołów), by nazwać wymyślane elementy należące do szeroko rozumianej przestrzeni San Escobar. W wielu wypadkach zabiegi te prowadziły do wzajemnego nakładania się w jednej nazwie kilku skojarzeń (w memach wzbogaconych jeszcze od strony warstwy wizualnej)⁴⁷, tworzenia skomplikowanych relacji i gęstej sieci odwołań do różnych obiektów rzeczywistości i różnych tekstów kultury. Zabawą dla jednych stało się szyfrowanie tych asocjacji, dla innych – ich odkrywanie. Różne metody włączania poszczególnych osób, obiektów i zjawisk do struktury San Escobar oraz nawarstwienia skojarzeń ogólnie świadczą o pomysłowości i kreatywności Internautów. Chcieli oni przyciągnąć uwagę potencjalnych odbiorców, wykazując błyskotliwość zarówno na płaszczyźnie treści komunikatu, jak i jego formy.

Kontekst uczestników komunikacji

Ważny komponent kontekstu sytuacyjnego, również mający wpływ na późniejszy rozwój kreowanego pojęcia, stanowiła sama osoba, która niechcący zainicjowała całe wydarzenie komunikacyjne. Istotną okazała się tu przede wszystkim jej polityczna funkcja (a co za tym idzie, wysoka pozycja społeczna) – jest to członek obecnie rządzącej partii, polski urzędnik na eksponowanym stanowisku reprezentujący nasze państwo na arenie międzynarodowej. W związku z tym wymaga się od niego konkretnych kompetencji i wiedzy. Ich żenujący brak, okazany w akcie komunikacyjnym „konstytuującym” nowe pojęcie, asocjacyjnie złączył się z tym pojęciem i pozwolił na wprowadzenie w jego obręb także innych ważnych postaci ze świata polskiej polityki lub z polityką się kojarzących (zwłaszcza związanych z obecnym obozem rządzącym), które w społecznej świadomości utrwaliły się jako osoby niekompetentne lub – szerzej – z różnych

⁴⁵ Można tu zaliczyć także nazwy miejscowości równe nazwiskom amerykańskich aktorów o włoskich korzeniach (*Al Pacino*, *De Niro*), mocno kojarzonych z rolami w filmach F.F. Coppoli „Ojciec chrzestny” i „Ojciec chrzestny II”.

⁴⁶ *Vito Corleone* – mafioso z powieści Maria Puzo *Ojciec chrzestny* oraz filmu o tym samym tytule.

⁴⁷ Odkrywanie nawarstwień ich asocjacji nie jest w tym miejscu naszym głównym celem.

powodów kontrowersyjne w swoich poczynaniach. Fikcyjny byt San Escobar stał się dzięki temu okazją do żartobliwego skomentowania wybranych obszarów życia w kraju realnym – Polsce. Przykładowo w memach możemy zobaczyć zdjęcie premier Beaty Szydło i Witolda Waszczykowskiego na tle ośnieżonych szczytów z podpisem *Pico de la Idiotismo/Norte San Escobar*⁴⁸, zdjęcie przedstawiające Witolda Waszczykowskiego, Jarosława Kaczyńskiego, Ryszarda Terleckiego i Antoniego Macierewicza jako *Indian z San Escobar*⁴⁹, fotografię ojca Tadeusza Rydzyka rozpartego wygodnie na tylnym siedzeniu eleganckiego samochodu przedstawionego jako: *Padre Hostía de la Renta/Dictator Más Grande Radio San Escobar*⁵⁰. Za pośrednictwem nazw na mapie San Escobar nastąpiło włączenie w obręb pojęcia także innych przedstawicieli polskiej sceny politycznej: w sposób bezpośredni przez przywołanie nazwiska (zwykle w formie stylizowanej na hiszpańskojęzyczną), np. *Las Dudas* (prezydent Andrzej Duda), *Los Vipleros* (były poseł Przemysław Wipler), *Sanna Sal Evsca* (Minister Edukacji Narodowej Anna Zalewska), *Grande La Kempa* (posłanka Beata Kempa), *Tuscania*, *Vina Tusca* (były premier, obecnie przewodniczący Rady Europejskiej Donald Tusk) lub pośrednio przez aluzję do związanego z osobą „atrybutu”, np. powszechna wiedza o tym, że J. Kaczyński ma kota, sprawiła, że jego osoba może kojarzyć się z nazwami: rzeki *Rio Gato* (*gato* hiszp. ‘kot’), miasta *El Micho* (hiszp. pot. ‘kot, kocur’) i pustyni *Desierto de Los Kuvetas* (*kuveta* ‘płaskie naczynie, w którym załatwiają się koty trzymane w domu’ SJP). W San Escobar znaleźć można także nawiązania do budzących kontrowersje tematów politycznych (np. w nazwach miejscowości *Caracale*⁵¹ czy *Los Scocos*⁵²) czy konkretnych słów wypowiedzianych przez polityków (np. *Su Vereno*⁵³, *Los Sortos*, *Primero Sortos* i *La Isla Segundo Sortos*⁵⁴).

Prawdopodobnie dalej rozwijana ścieżka skojarzeniowa obejmująca niskie kompetencje, ignorancję oraz brak odpowiedniej wiedzy i obycia pozwoliła na włączenie do kształtującego się pojęcia także innych obiektów – zjawisk z zakresu polskiej kultury i obyczajowości w powszechnym odczuciu wstydliwych czy godnych napiętowania. I tak na mapie San Escobar zagościły niby-onimy nawiązujące do nazw podłych trunków: *Los Jabolos*, *Ciudad de las Alpacas*, także wyrabianych domowym sposobem: *Bimberro Grande*, *Los Samogonos*, miejsc spotkań ludzi z marginesu (*La Speluna*),

⁴⁸ <https://www.wykop.pl/wpis/22697055/fantastyczne-wiesci-naplywaja-san-escobar-dotychcz/> (dostęp: 20.04.2017).

⁴⁹ <http://memnews.pl/img/14902/indianie-z-san-escobar/> (dostęp: 20.04.2017).

⁵⁰ <http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=Plik:SE21.jpg> (dostęp: 20.04.2017).

⁵¹ *Caracal* – nazwa francuskiego wielozadaniowego śmigłowca, wybranego w przetargu przez rząd Donalda Tuska dla polskiego wojska. Przetarg ten został unieważniony przez obecne Ministerstwo Obrony.

⁵² *SKOK* – Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa. Działanie tych instytucji łączono z politykami PiS. Głośne były bankructwa kilku oddziałów SKOK-ów.

⁵³ *Suweren* – wyraz używany w znaczeniu ‘naród, społeczeństwo’ (nie notowanym przez słowniki języka polskiego) pierwotnie przez J. Kaczyńskiego i ludzi związanych z PiS-em, a obecnie także przez innych polityków.

⁵⁴ Wyrażenie o „najgorszym sorcie Polaków” po raz pierwszy pojawiło się w wypowiedzi J. Kaczyńskiego i miało w sposób negatywny wartościować przeciwników obozu rządzącego.

leków na kłopotliwe choroby czy dolegliwości (*Espral*, *Espumisan*), zenujących zachowań: *Playa Los Paravanos* (wyśmiewa często spotykane na polskich plażach rozkładanie parawanów po to, by zarezerwować na piasku jak najwięcej miejsca dla siebie), niskich gustów filmowych: *Isaura* i *Museo del Presidente Leôncio Almeida*⁵⁵; niewiedzy: *Calidad* i umieszczone tam *Museo de Cacao DecoMorreno*⁵⁶ czy bardziej ogólne: *Costa del Cebolla*, *Cebularasa*⁵⁷.

Charakterystyczne właściwości komunikacji językowej w Internecie umożliwiły internautom błyskawiczną i wielogłosową reakcję na niefortunną wypowiedź ministra Waszczykowskiego, a właściwości internetowego hipertekstu pozwoliły im na liczne i różnorodne nawiązania intertekstualne oraz na dynamiczne rozwijanie tematu w różnych rozgałęziających się, niekiedy krzyżujących się kierunkach i na rozmaite sposoby. Fenomenem jest tu efekt tych działań – ukształtowanie się w miarę spójnego pojęcia: obrazu kraju, którego nie ma, a jednak jest, kraju fikcyjnego, którego kreowanie było zabawą i żartem pozwalającym internautom na skomentowanie różnych obszarów życia w kraju realnym, czyli Polsce. Zasadnicze wskazówki do tworzenia kształtu tego pojęcia internauci znaleźli w otaczającym wypowiedź szefa polskiej dyplomacji szeroko rozumianym kontekście. Wykreowanie wskazanych poszczególnych elementów pojęcia San Escobar związanych z osadzeniem prymarnego komunikatu w kontekście, a zwłaszcza ich ustrukturyzowanie i w miarę harmonijne rozwijanie było możliwe dzięki temu, że użytkownicy Internetu biorący udział w tym wydarzeniu komunikacyjnym byli w interakcji. Ponadto, chociaż nie byli ze sobą powiązani (nie znali się), należeli do jednej wspólnoty interpretacyjnej, prezentującej określony społeczny „punkt widzenia wynikający z osadzenia w tej samej (sub)kulturze oraz z podobieństwa doświadczeń, poglądów, hierarchii ważności i obrazów świata”⁵⁸, do wspólnoty charakteryzującej się określonym „świat[em] pojęć i wartości, symboli i stereotypów, obyczajów i scenariuszy zachowań”⁵⁹.

⁵⁵ Nazwy odsyłają do rzeczywistości kulturalno-obyczajowej lat 80. XX wieku, kiedy to transmitowano w polskiej telewizji brazylijską telenowelę „Niewolnica Isaura”.

⁵⁶ Pod koniec I połowy 2016 roku Internet obiegiło zdjęcie przedstawiające pudełko popularnego Cacao DecoMorreno, a obok niego pytanie zadane przez użytkowniczkę jednego z forów: „[...] czy ktoś zna może więcej książek tego autora?”. Temat natychmiast podchwycili internauci i w ciągu kilku godzin z firmy produkującej kakao zrobili światowej sławy pisarza bestsellerów, którego najsławniejszą powieścią jest „Najwyższa jakość”, zob. <http://lubimyczytac.pl/ksiazka/306961/najwyższa-jakosc> (dostęp: 20.04.2017).

⁵⁷ Na poziomie formalnojęzykowym to kontaminacja jednostek *cebula(k)* i *tabula rasa*, na poziomie semantycznym relacje te są jednak bardziej skomplikowane, ponieważ nazwa odsyła z jednej strony do filozoficznego pojęcia *tabula rasa*, z drugiej – do obraźliwego przezwiska w slangu miejskim nadawanego rodakom o, mówiąc ogólnie, zawistnym, zazdrośnym i przesadnie skąpym usposobieniu, które objawia się zwłaszcza podczas wycieczek zagranicznych. Na Facebooku założono nawet stronę *Polaki Cebulaki*, na której prezentuje się typowe zachowania cebulaków.

⁵⁸ J. Maćkiewicz, *op. cit.*, s. 31.

⁵⁹ *Ibidem*, s. 33.

Bibliografia

Grzenia J., *Komunikacja językowa w Internecie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.

<http://antyweb.pl/san-escobar-znak-towarowy/> (dostęp: 20.04.2017).

<http://bi.gazeta.pl/im/6/21264/m21264606,MAPA-SAN-ESCOBAR.png> (dostęp: 20.04.2017).

<http://bydgoszcz.wyborcza.pl/bydgoszcz/7,48722,21571648,san-escobar-na-bydgoskim-starym-ryнку-akcja-kod-u.htm> (dostęp: 20.04.2017).

<http://demotywatory.pl/szukaj?q=san+escobar> (dostęp: 20.04.2017).

<http://kontakt24.tvn24.pl/czas-na-nawiazanie-stosunkow-dyplomatycznych-z-szuflandia-internauci-o-wpadce-ministra-waszczykowski,1267.gt> (dostęp: 20.04.2017).

<http://lubimyczytac.pl/ksiazka/306961/najwyzsza-jakosc> (dostęp: 20.04.2017).

<http://memnews.pl/img/14902/indianie-z-san-escobar/> (dostęp: 20.04.2017).

http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=Plik:San_escobar_maradona.jpg (dostęp: 20.04.2017).

http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=Plik:San_escobar_przyroda.jpg (dostęp: 20.04.2017).

http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=Plik:San_escobar_salata.jpg (dostęp: 20.04.2017).

http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=Plik:San-Escobar_tor.jpg (dostęp: 20.04.2017).

<http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=Plik:SE21.jpg> (dostęp: 20.04.2017).

http://muzeum4rp.iq.pl/wiki/index.php?title=San_Escobar (dostęp: 20.04.2017).

http://nonsensopedia.wikia.com/wiki/San_Escobar (dostęp: 20.04.2017).

<http://party.pl/newsy/o-co-chodzi-z-san-escobar-wpadka-z-san-escobarem-skad-25831-r3/3/> (dostęp: 20.04.2017).

<http://www.salon24.pl/tag/324512,san-escobar> (dostęp: 20.04.2017).

<http://wyborcza.pl/7,75398,21230101,san-escobar-jest-juz-wszedzie-o-nowym-sojuzniku-polski-od.html> (dostęp: 20.04.2017).

http://x3.cdn03.imgwykop.pl/c3201142/comment_sdua1WVyWuYawebGQqXUGrcg8N4u9Vpj.jpg (dostęp: 20.04.2017).

<https://dobresklepymotocyklowe.pl/aktualnosci/455-motocyklem-po-san-escobar-relacja-z-wyprawy> (dostęp: 20.04.2017).

https://en.wikipedia.org/wiki/San_Escobar (dostęp: 20.04.2017).

<https://twitter.com/sanescobartimes> (dostęp: 20.04.2017).

<https://www.facebook.com/jacek.dehnel/posts/10154952849159914> (dostęp: 20.04.2017).

<https://www.facebook.com/sanescobarcountry/> (dostęp: 20.04.2017).

<https://www.facebook.com/SanEscobarPolska/> (dostęp: 20.04.2017).

https://en.wikipedia.org/wiki/San_Serriffe (dostęp: 20.04.2017).

<https://www.slideshare.net/KonradRyncarz/san-escobar-droga-do-meksyku> (dostęp: 20.04.2017).

<https://www.wykop.pl/tag/sanescobar/> (dostęp: 20.04.2017).

<https://www.wykop.pl/wpis/22697055/fantastyczne-wiesci-naplywaja-san-escobar-dotychcz/> (dostęp: 20.04.2017).

<https://valconetti.files.wordpress.com/2017/01/c11bbvpxcaao4ug.jpg> (dostęp: 20.04.2017).

<http://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2017-01-10/san-escobar-wpadka-ministra-waszczykowskiego-mowi-o-spotkaniu-z-ministrem-nieistniejacego-panstwa> (dostęp: 20.04.2017).

Jakobson R., *Poetyka w świetle językoznawstwa*, „Pamiętnik Literacki” 1960, z. 2, s. 431–473.

Mackiewicz J., *Jak można badać komunikację medialną? – perspektywa odbiorcy*, „Studia Medioznawcze” 2016, nr 2, s. 25–34.

Ewa Badyda, Lucyna Warda-Radys

SJP – *Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pwn.pl/> (dostęp: 20.04.2017).

Skowronek B., *Mediolingwistyka. Teoria. Metodologia. Idea*, „Postscriptum Polonistyczne” 2014, z. 2, s. 15–26.

Skowronek B., *Mediolingwistyka. Wprowadzenie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2013.

Szpunar M., *Komunikacja CMC i jej wpływ na procesy komunikacyjne* [w:] *Teorie komunikacji i mediów*, red. M. Graszewicz, J. Jastrzębski, Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, Wrocław, 2009, s. 293–304.

Szpunar M., *Nowe media a paradygmat kultury uczestnictwa* [w:] *Teorie komunikacji i mediów 2*, red. M. Graszewicz, J. Jastrzębski, Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, Wrocław, 2010, s. 251–262.

Szpunar M., *Rozważania na temat komunikacji internetowej* [w:] *Teksty kultury – oblicza komunikacji w XXI wieku*, red. J. Mazur, M. Rzeszutko-Iwan, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2006, s. 219–231.

Witosz B., *Lingwistyczne koncepcje tekstu wobec wyzwań komunikacji wirtualnej* [w:] *Tekst (w) sieci*, 1. *Tekst. Język. Gatunki*, red. D. Ulicka, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009, s. 15–35.

Żebrowska E., *Tekst w komunikacji zapośredniczonej komputerowo*, „Lingwistyka Stosowana” 2012, nr 5, s. 145–154.